

VYBRANÉ OTÁZKY
Z PŘEPRAVY A ZASÍLATELSTVÍ

PRÁVO PRAKTICKY

VYBRANÉ OTÁZKY Z PŘEPRAVY A ZASÍLATELSTVÍ

Pavel Sedláček
Michal Florián



Wolters Kluwer

Vzor citace: SEDLÁČEK, P., FLORIÁN, M. *Vybrané otázky z přepravy a zasílatelství*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, 224 s.

Právní stav publikace je k 31. 12. 2016.

© JUDr. Pavel Sedláček,
Mgr. Michal Florián, 2017

ISBN 978-80-7552-573-4 (brož.)

ISBN 978-80-7552-574-1 (e-pub)

www.wolterskluwer.cz

Vydává nakladatelství Wolters Kluwer ČR, a. s., U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3, v roce 2017 jako svou 2716. publikaci. Odpovědná redaktorka Lucie Horáčková. Vydání první. Stran 224. Sazba PageDTP.cz. Tisk Sowa Sp. z o.o., ul. Raszyńska 13, 05-500 Piaseczno, Poland

Obsah této publikace naleznete také v ASPI.



E-kniha k dostání na www.wolterskluwer.cz/obchod

Všechny naše publikace si můžete objednat na adrese: www.wolterskluwer.cz,
e-mail: obchod@wolterskluwer.cz, tel. 246 040 405, 246 040 400, fax: 246 040 401

Autoři děkují kolegům advokátní kanceláře Machytková, Sedláček, Vaca & spol., advokátní kancelář, s.r.o., za pomoc a podporu při zpracování některých kapitol této publikace, a to:

Mgr. Vladimíru Fišarovi (část jedenáctá a třináctá)

Mgr. Pavlu Pejchalovi (část třetí a šestá)

Mgr. Evě Doležalové (část desátá a čtrnáctá)

Mgr. Filipu Mestekovi (část sedmá a patnáctá)

a dále

Janu Pravdovi (část osmá)

Obsah

O autorech	XV
Seznam použitých zkratk	XVI
Předmluva	XVIII

ČÁST PRVNÍ ZASÍLATEL ČI DOPRAVCE? JAK SE VYHNOUT PŘEKVAPENÍ... .. 1

I. Základní rozlišovací znaky přepravy a zasílatelství	2
II. Typická pochybení v činnosti dopravce a zasílatele	4
III. Možné případy „změny“ zasílatele v dopravce dle české právní úpravy	4
1. Samovstup zasílatele	5
2. Neoznámení osoby dopravce	5
IV. Soudní rozhodnutí	6
V. Úprava německá a rakouská	9
1. Německá právní úprava	9
2. Rakouská právní úprava	10
3. Společné právní závěry	10
VI. Rozsah odpovědnosti zasílatele a dopravce	11
VII. Doporučení pro praktickou činnost zasílatelů a dopravců	12

ČÁST DRUHÁ HLAVNÍ DOPRAVCE A PODDOPRAVCE

I. Definice hlavního dopravce a poddoprovce	15
II. Mnohost dopravců	16
1. Částečný dopravce	16
2. Společný dopravce	16
3. Mezidoprovce	17
4. Provádějící dopravce	17
5. Následný dopravce	17

III.	Ustanovení původního § 621 obch. zák. (nově § 1935 obč. zák.)	17
IV.	Česká právní úprava nároků vůči poddopravci	18
V.	Úprava nároků vůči poddopravci v Německu a v Rakousku	19
1.	Německá právní úprava	20
2.	Rakouská právní úprava	21
VI.	Nároky poddopravce vůči příjemci	21
VII.	Příkazy udělené příjemcem dopravci	22
VIII.	Odmítnutí převzít zásilku	22
IX.	Zástavní práva k zásilce	22
X.	Stojné	23
XI.	Nárok na náhradu škody příjemce vůči poddopravci	24
XII.	Doporučení pro české právní prostředí	25

ČÁST TŘETÍ DRUHY ŠKOD PŘI PŘEPRAVĚ 27

I.	Škody na zboží	27
II.	Náhrada ceny zvláštní obliby	33
III.	Újma na zdraví a životě cestujících	34
IV.	Ztráta radosti z dovolené	35
V.	Mezinárodní autobusová a autokarová doprava	36
VI.	Mezinárodní letecká přeprava	37
VII.	Mezinárodní železniční přeprava	38

ČÁST ČTVRTÁ OMEZENÁ ČI NEOMEZENÁ ODPOVĚDNOST DOPRAVCE 39

I.	Limity odpovědnosti dopravce v mezinárodní přepravě – srovnání dle druhu přepravy	40
II.	Sjednání rozšířené odpovědnosti dopravce v mezinárodní přepravě	45
1.	Udaná hodnota zásilky	46

2. Zvláštní zájem na dodání	49
III. Možnost sjednání omezené odpovědnosti dopravce dle občanského zákoníku	51
IV. Použití všeobecných podmínek zájmových organizací	54
1. Svaz spedice a logistiky České republiky	54
2. Sdružení automobilových dopravců ČESMAD BOHEMIA	55
V. Shrnutí	56
 ČÁST PÁTÁ HRUBÁ NEDBALOST PŘI PŘEPRAVĚ A JEJÍ DŮSLEDKY	 57
I. Obecná definice hrubé nedbalosti	57
II. Hrubá nedbalost při mezinárodní silniční přepravě	59
1. Předpoklady neomezené odpovědnosti dopravce dle čl. 29 Úmluvy CMR	61
2. Bezpečnostní opatření	68
III. Rozsah náhrady škody při hrubé nedbalosti dopravce	69
IV. Dokazování	71
V. Úprava hrubé nedbalosti u dalších druhů přeprav	72
1. Letecká přeprava	72
2. Námořní přeprava	74
3. Přeprava po vnitrozemských vodních cestách	75
4. Železniční přeprava	75
VI. Shrnutí	76
 ČÁST ŠESTÁ ODPOVĚDNOST PŘI NAKLÁDCE A VYKLÁDCE ZBOŽÍ	 77
I. Pojem nakládka	77
II. Odpovědnost při nakládce a vykládce zboží	79
III. Účast odesílatele při nakládce	81
IV. Účast dopravce při nakládce a jeho odpovědnost	82
V. Vadně provedená nakládka	86
VI. Vada nakládky zjištěná v průběhu přepravy	87

VII. Vykládka	87
VIII. Úprava povinnosti provést nakládku a vykládku v dalších mezinárodních úmluvách	89
IX. Ukončení přepravy zásilky přepravované ve zvláštních dopravních prostředcích	89
X. Překládka zásilky	90
 ČÁST SEDMÁ LHŮTY V PŘEPRAVNÍM PRÁVU	91
I. Rozdělení lhůt	91
II. Dodací lhůty	91
1. Dodací lhůta podle Úmluvy CMR	92
2. Dodací lhůta podle Úmluvy COTIF – Přípojek CIM	93
3. Všeobecné přepravní podmínky ČESMAD BOHEMIA	94
III. Reklamační lhůty	95
1. Reklamační lhůty ve vnitrostátní dopravě	95
2. Reklamační lhůty dle Úmluvy CMR	96
3. Reklamační lhůty dle Úmluvy COTIF – Přípojek CIM	96
4. Reklamační lhůty dle Montrealské úmluvy	97
5. Reklamační lhůty dle Varšavské úmluvy	97
IV. Promlčecí lhůty	98
1. Promlčecí lhůty dle Úmluvy CMR	98
2. Promlčecí lhůty dle Úmluvy COTIF – Přípojek CIM	99
3. Promlčecí lhůty dle Montrealské úmluvy	100
4. Promlčecí lhůty dle Varšavské úmluvy	100
5. Promlčecí lhůty dle Všeobecných zasílatelských podmínek Svazu spedice a logistiky České republiky	100
V. Prekluzivní lhůty	102
1. Prekluzivní lhůty v Úmluvě CMR	102
2. Prekluzivní lhůty v Montrealské úmluvě	102
3. Prekluzivní lhůty v Úmluvě COTIF – Přípojek CIM	102
4. Prekluzivní lhůty v občanském zákoníku	103
5. Lhůty pro vydání znovunalezené zásilky	103
VI. Lhůty nakládky a vykládky zásilky	103

VII. Lhůty pro vykonání dalších úkonů v souvislosti s přepravou	104
1. Stojné (zdržné) kontejnerů	104
2. Skladné	108

VIII. Praktické případy soudního řízení ve věci vyúčtování zdržného a skladného	109
--	-----

ČÁST OSMÁ ODPOVĚDNOST DOPRAVCE ZA POZDNÍ DODÁNÍ ZÁSILKY	113
--	-----

I. Vymezení odpovědnosti dopravce za pozdní dodání	113
II. Odpovědnost dopravce za zpoždění při silniční přepravě	114
III. Odpovědnost dopravce za zpoždění v železniční přepravě	118
IV. Odpovědnost dopravce za zpoždění v letecké přepravě	120
V. Odpovědnost dopravce za zpoždění v námořní přepravě	122
VI. Odpovědnost dopravce za zpoždění při přepravě po vnitrozemských vodních cestách	124
VII. Uplatnitelné náhrady z důvodu pozdního dodání	124

ČÁST DEVÁTÁ NÁROKY TŘETÍCH OSOB VŮČI ZASÍLATELI ČI DOPRAVCI (§ 2913 odst. 1 obč. zák.)	127
---	-----

I. Legitimace poškozených (třetích) osob k uplatňování nároků	128
II. Německá a rakouská úprava – uplatňování škod třetích osob	129
III. Nároky třetích osob vůči dopravci či zasílateli coby škůdci (§ 2913 odst. 1 obč. zák.)	130
IV. Rozsah uplatnitelných nároků třetích osob	133
V. Rozsah odpovědnosti	135

ČÁST DESÁTÁ DORUČENÍ ZÁSILKY NESPRÁVNÉ OSOBE	141
---	-----

I. Dodání zásilky na místo určení	141
--	-----

II.	Změna v osobě příjemce	143
III.	Dodání zásilky jako dvoustranný právní úkon	144
IV.	Vydání zásilky jinému příjemci v důsledku pochybení dopravce	145
V.	Nejasnosti v osobě příjemce	146
VI.	Podvodné objednávky	148
VII.	Shrnutí	149

ČÁST JEDENÁCTÁ ZÁSTAVNÍ A ZADRŽOVACÍ PRÁVO PŘI PŘEPRAVĚ ... 151

I.	Právní úprava a funkce	151
II.	Vznik, trvání a zánik zástavního práva	152
III.	Vznik, trvání a zánik zadržovacího práva	155
IV.	Výkon zadržovacího a zástavního práva	156
V.	Zástavní a zadržovací právo v praxi	159
VI.	Shrnutí	160

ČÁST DVANÁCTÁ PODVODNÉ PŘEPRAVY A ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU 161

I.	Obecná charakteristika podvodných přeprav	161
II.	Druhy podvodů v přepravě	162
III.	Prevence vzniku škodních událostí	164
	1. Rizikovost přepravy	164
	2. Ověřování identity dopravce a kontrola dokladů	165
IV.	Doporučená pravidla pro ověřování najímaných dopravců a zasílatelů	168
V.	Ostatní rizikové faktory	168
VI.	Odpovědnost za škodu při podvodné přepravě	170
	1. Odpovědnost zasílatele při podvodné přepravě	170
	2. Odpovědnost dopravce při podvodné přepravě	172

ČÁST TŘINÁCTÁ	RUČENÍ PŘÍJEMCE ZÁSILKY ZA POHLEDÁVKY DOPRAVCE	175
I.	Právní úprava a funkce	175
II.	Vznik zákonného ručení	175
	1. Existence pohledávky dopravce vyplývající ze smlouvy o přepravě	176
	2. Přijetí přepravované zásilky příjemcem	177
	3. Vědomost příjemce o existenci pohledávky dopravce v době převzetí zásilky	178
III.	Uplatnění nároku z titulu zákonného ručení	178
IV.	Zákonné ručení v praxi	179
V.	Shrnutí	180
ČÁST ČTRNÁCTÁ	SVÉPOMOCNÝ PRODEJ ZÁSILKY V OHROŽENÍ	181
I.	Svépomocný prodej zásilky zasílatelem	181
II.	Svépomocný prodej zásilky dopravcem	182
III.	Podstatná škoda	182
IV.	Způsob prodeje, výtěžek, odpovědnost za škodu	182
V.	Svépomocný prodej zásilky v mezinárodní silniční přepravě podle Úmluvy CMR	183
	1. Rychlá zkáza	183
	2. Neúměrnost skladovacích nákladů	184
	3. Neexistence pokynů	185
VI.	Všeobecné přepravní podmínky ČESMAD BOHEMIA	186
VII.	Všeobecné zasílatelské podmínky Svazu spedice a logistiky České republiky	186
VIII.	Svépomocný prodej zásilky podle dalších mezinárodních úmluv	187
IX.	Německá úprava svépomocného prodeje zásilky	188
X.	Shrnutí	188

ČÁST PATNÁCTÁ	UVOLNĚNÍ ZBOŽÍ BEZ PŘEDLOŽENÍ KONOSAMENTŮ	189
I.	Konosament neboli náložný list	189
II.	Vydání zboží bez předložení konosamentu	191
III.	Nebezpečí vyplývající z vydání zboží bez předložení konosamentu ...	191
IV.	„Zavedená praxe stran“ při vydávání zásilek	193
V.	Případ „Bremen Max“	196
VI.	Shrnutí	198
Seznam pramenů		199
Věcný rejstřík		201

O AUTORECH

JUDr. Pavel Sedláček je advokátem v advokátní kanceláři Machytková, Sedláček, Vaca a spol., s.r.o. V roce 1986 absolvoval právnickou fakultu v Brně, následně pracoval v zahraničním obchodě, od roku 1993 vykonává advokátní praxi. Již více než 25 let se věnuje mezinárodní přepravě, k dalším profesním oblastem patří obchodní právo, rozhodčí řízení, factoring, pojišťovnictví. V rámci mezinárodní přepravy se věnuje silniční, železniční, letecké i námořní přepravě. Své praktické zkušenosti, nabyté ve stovkách soudních řízení nejen v oblasti přepravy, prezentuje také v rámci přednáškové činnosti. V roce 2009 vyšla v nakladatelství VOX jeho kniha Úmluva CMR (Komentář). Advokátní kancelář Machytková, Sedláček, Vaca a spol., s.r.o., vydává vlastní E-bulletin dopravního práva.

Mgr. Michal Florián je asociovaným advokátem v advokátní kanceláři Machytková, Sedláček, Vaca a spol., s.r.o., kde začal pracovat v roce 2004 poté, co absolvoval právnickou fakultu v Plzni. Problematikou mezinárodní přepravy a logistiky se zabývá po celou dobu své právní praxe, kdy se v rámci advokátní kanceláře podílí zejména na zastupování klientů z řad spedičních a dopravních společností, příjemců či odesílatelů zásilek. Věnuje se rovněž přednáškové činnosti na téma mezinárodní přepravy a zasílatelství.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK¹

BGB

Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník)

BGH

Bundesgerichtshof (německý Spolkový soudní dvůr)

Budapešťská úmluva

Úmluva o smlouvě o přepravě zboží po vnitrozemských vodních cestách (CMNI) z roku 2001

Dohoda AETR

Evropská dohoda o práci osádek vozidel v mezinárodní silniční dopravě (AETR)

exekuční řád

zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

Haagská pravidla

Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel ve věci konosamentů z roku 1924

Haagsko-visbyská pravidla

Protokol o změně Mezinárodní úmluvy o sjednocení některých pravidel ve věci konosamentů z roku 1968

HansOLG

Hanseatisches Oberlandesgericht (Hanzovní vrchní zemský soud, Hamburk)

HGB

Handelsgesetzbuch (německý obchodní zákoník)

LG

Landgericht (německý zemský soud)

Montrealská úmluva

Úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké přepravě z roku 1999

OGH

Oberster Gerichtshof (rakouský Nejvyšší soudní dvůr)

OLG

Oberlandesgericht (německý Vrchní zemský soud)

o. s. ř.

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹ Není-li uvedeno jinak, jsou právní předpisy v textu citovány ve znění pozdějších předpisů.

obč. zák., občanský zákoník

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

občanský zákoník 1964

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

obch. zák.

zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Přípojek CIM

Přípojek B k Úmluvě COTIF, část Jednotné právní předpisy pro smlouvu o mezinárodní železniční přepravě zboží

Přípojek CIV

Přípojek A k Úmluvě COTIF, část Jednotné právní předpisy pro smlouvu o mezinárodní železniční přepravě osob

Rotterdamská pravidla

Úmluva Organizace spojených národů o smlouvách o mezinárodní přepravě zboží zcela nebo zčásti po moři z roku 2008 (dosud nenabyla účinnosti)

SDR

Special Drawing Rights (zvláštní práva čerpání)

tr. zákoník

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

UGB

Unternehmensgesetzbuch, rakouský zákoník o podnikání, Bundesgesetz über besondere zivilrechtliche Vorschriften für Unternehmen, dRGBI 1897, 219 (idgF)

Úmluva CMR

Úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční dopravě (CMR) z roku 1956

Úmluva COTIF

Úmluva o mezinárodní železniční přepravě z roku 1980

Úmluva TIR

Celní úmluva o mezinárodní přepravě zboží na podkladě karnetů TIR z roku 1975

Varšavská úmluva

Úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké dopravě z roku 1929

z. ř. s.

zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

zák. o veř. dražbách

zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

PŘEDMLUVA

Zdánlivě jednoduchá a strohá právní úprava přepravy a zasilatelství v českém právním řádu je v případě mezinárodního prvku při přepravě rozšířena o znění mezinárodních úmluv, jimiž je Česká republika vázána. Otevřená Evropa nutí dopravce i zasílatele se ve své činnosti s tímto zahraničním prvkem vyrovnat, a to nejen po stránce jazykové, ale i co se týče znalosti přístupu zahraničních soudů k výkladu mezinárodních úmluv v oblasti přepravy a z toho vyplývajících nástrah, které na české zasílatele a dopravce v zahraničí číhají.

K tomu přistupují značné rozdíly mezi zahraniční vnitrostátní úpravou přepravy a zasilatelství a úpravou provedenou u nás naposledy v občanském zákoníku č. 89/2012 Sb. Meze právní úpravy, ať již stanovené právní úpravou v jednotlivých státech, tak i obsažené v mezinárodních úmluvách, často přinášejí složité otázky, kde končí a začíná aplikace tuzemské právní úpravy a úpravy mezinárodní.

Cílem této publikace bylo předně shrnout odpovědnostní úpravu při jednotlivých druzích mezinárodní přepravy (silniční, železniční, letecké, námořní a vnitrozemské vodní), ale poskytnout též výklad stále se opakujících otázek rozdílů mezi zasílatelem a dopravcem, které se v praxi často stírají, i naléhavých otázek hraničních výkladů, jakož i praktických problémů, na něž dopravci a zasílatelé ve své každodenní činnosti narážejí. To se týká zejména vydávání zásilek nesprávné osobě, uvolňování zboží bez předložení konosamentů či svépomocného prodeje zásilky, která se s ohledem na svůj stav nachází již v existenčním ohrožení.

Otázkami vyplývajícíchmi z nové právní úpravy občanského zákoníku dotýkajícími se např. nároků třetích osob vůči zasílateli či dopravci, byť tyto nejsou stranou smlouvy, se tato publikace také podrobněji zabývá a srovnává současně úpravu německou a rakouskou.

Věříme, že přehlednost úpravy i výběr témat pomohou řadě zasílatelů a dopravců v jejich orientaci ve stále složitějším světě tuzemské i mezinárodní přepravy.

Autoři

ČÁST PRVNÍ

ZASÍLATEL ČI DOPRAVCE?

JAK SE VYHNOUT PŘEKVAPENÍ...

Ačkoli se zdá být zákonná úprava zasílatelství a přepravy ve svých definicích poměrně jasná, v praxi jde o primární a často nesmírně složitou otázku k rozhodnutí, zda se v daném případě skutečně jednalo o zasílatelský vztah či vztah z přepravní smlouvy, neboť praktické chování jednotlivých na přepravách zúčastněných subjektů neskýtá pro rozhodnutí jednoznačnou odpověď a vysvětlení.

Při řešení otázky odpovědnosti se řada zasílatelů označuje za dopravce, naopak řada dopravců ve snaze vyhnout se své odpovědnosti za škodu na zásilkách se označuje za zasílatele.

Dle § 2471 obč. zák. se zasílatel zavazuje příkazci obstarat mu vlastním jménem a na jeho účet přepravu zásilky z určitého místa do jiného místa, případně i obstarat nebo provést úkony s přepravou související, naopak příkazce se zavazuje zaplatit zasílateli odměnu. Již z této definice je zřejmé, že zasílatel se nezavazuje uskutečnit přepravu samotnou, ale tuto pouze obstarat (zajistit, zprostředkovat), a to svým vlastním jménem, avšak na účet (náklady) příkazce. Občanský zákoník (zák. č. 89/2012 Sb.) pak za zasílatele považuje i osoby, které obstarají, popřípadě i samy provedou úkony s přepravou související, tedy například zabalení zásilky, provedení celních úkonů, označení zásilek a podobně. Nově tedy samotné obstarání přepravy nemusí být výhradním úkonem zasílatele, postačí, pokud zasílatel obstará nebo i sám provede pouze úkony s přepravou související. **Co tedy jako závazek dluží zasílatel svému příkazci ze zasílatelské smlouvy, je obstarání, nikoli vlastní provedení přepravy, jakož i obstarání či přímo provedení s přepravou souvisejících úkonů. Závazek zasílatele je tedy splněn, jakmile zasílatel uzavře smlouvu na provedení příkazcem požadované přepravy nebo s přepravou souvisejících úkonů.**

Naopak dopravce se dle § 2555 obč. zák. zavazuje odesílateli, že přepraví věc jako zásilku z místa odeslání do místa určení, a odesílatel se za to zavazuje zaplatit dopravci přepravné. V případě přepravy osob dle § 2550 obč. zák. se dopravce zavazuje přepravit cestujícího do místa určení a cestující se zavazuje dopravci zaplatit jízdné. Z obou definic je tedy zřejmé, že smlouvou o přepravě dopravce přejímá přímý závazek k uskutečnění samotné přepravy, a to ať už věci (zásilky), nebo osoby. Jeho úkolem, na rozdíl od zasílatele, není konkrétní přepravu pouze

obstarat (zprostředkovat, zajistit), ale provést, **tedy fakticky věc či zásilku, popř. osobu z určitého místa na určité jiné místo přepravit**. K uzavření smlouvy o přepravě věci není dle § 2555 odst. 2 obč. zák. potřeba, aby dopravce převzal zásilku, a to na rozdíl od minulé právní úpravy obchodního zákoníku. Dopravce současně ve smyslu § 1935 obč. zák. může použít ke splnění svého závazku jinou osobu, což přímo upravoval dříve § 619 obch. zák. Může tak dojít k řetězení dopravců (poddopraců, následných dopravců), když dopravce uzavírající s odesílatelem smlouvu o přepravě se označuje za **hlavního dopravce**, a dopravce, s nímž hlavní dopravce uzavře smlouvu o provedení konkrétní přepravy, se označuje jako **poddopравce**, popř. jako **provádějící dopravce**, realizuje-li skutečně (fyzicky) přepravu věci.

Je přitom nerozhodné, zda dopravce sám skutečně disponuje dopravními prostředky, řidiči, nebo zda využije k faktické přepravě služeb dalšího dopravce (poddopравce); naopak zasilatel, který prostřednictvím takzvaného **samovstupu** (§ 2474 obč. zák.) sám provede přepravu, vstupuje do postavení dopravce. I zasilatel však ve smyslu § 2473 obč. zák. může k obstarání přepravy použít dalšího zasilatele, nazývaného také jako **mezizasilatel**.

I. ZÁKLADNÍ ROZLIŠOVACÍ ZNAKY PŘEPRAVY A ZASILATELSTVÍ

Praktické rozlišení nebývá skutečně jednoduché a použití i níže uvedených kritérií nemusí vždy vést k jednoznačnému rozhodnutí, zda jde o zasilatelský vztah, či vztah z přepravy. Přispívá k tomu nejenom chování samotných dopravců a zasilatelů, ale též subjektů požadujících přepravu (přepraveců) či příkazců, stejně i jako následně chování těchto stran, ovlivněné často nastalou škodní situací. Označování požadavku na přepravu jako **příkaz k přepravě, přepravní příkaz, pokyn k přepravě** apod. neposkytuje dostatečné kritérium k rozlišení podstaty požadavku, stejně jako potvrzování těchto požadavků ze strany zasilatelů či dopravců ve formě **potvrzení objednávky, potvrzení požadavku na přepravu, potvrzení přepravy** apod.

Požaduje-li příkazce po zasilateli provedení přepravy a zasilatel potvrdí pokyn k jejímu provedení, neznamená to ještě, že byla v daném případě uzavřena smlouva o přepravě. Naopak to, že dopravce potvrdí objednávku přepravy, ještě neznamená, že skutečně provede přepravu vlastními dopravními prostředky, popř. že tyto vůbec má k dispozici.

Nic však nebrání zasilateli, aby se oficiálně deklaroval jako dopravce a také převzal odpovědnost jako dopravce pro konkrétní přepravu, nehledě na znaky uvedené níže. Stejně tak může dopravce, který nemá kapacitu k provedení přepravy, označit svou činnost za obstarání přepravy u jiného dopravce, aniž by vstupoval do řetězce dopravců jako hlavní dopravce (první z řady dopravců).

Skutečnosti osvědčující postavení dopravce lze shrnout následovně:

- existence řidičů v pracovním poměru,
- vlastnictví či nájem dopravních prostředků,
- existence živnostenského oprávnění k provozování přepravy,
- uzavřené pojištění odpovědnosti dopravce,
- nájem či vlastnictví parkovacích míst (pozemků) pro vozidla,
- provádění fakturace výkonů jako přepravy,
- vystavování nákladních listů,
- označení jako „doprovce“ na hlavičkovém papíře, fakturách a dalších firemních dokumentech,
- vlastnictví skladu či nájem skladu,
- specifická odbornost jen v oboru určité přepravy (silniční, železniční, letecké),
- přijetí odpovědnosti za škodu vzniklou z konkrétní přepravy (fyzické přepravy zásilkou či osob),
- přijetí všeobecných přepravních podmínek, a to vlastních nebo např. ČESMAD BOHEMIA.

Znaky zasílatelství lze naopak vymezit následovně:

- zasílatel nevlastní dopravní prostředky (což však není podmínkou),
- zasílatel nezaměstnává řidiče, piloty,
- nemá vlastní parkovací místa ani tyto nenajímá,
- má uzavřené pojištění odpovědnosti zasílatele,
- vystavuje za svoji činnost daňové doklady (faktury) na zprostředkování či obstarání přepravy, nikoli na její provedení,
- disponuje vyšší odborností pro zprostředkování a zabezpečení přeprav než samotný dopravce,
- často se specializuje na obstarání určitého druhu přepravy (námořní, letecké) nebo na určité destinace (námořní přeprava do Asie, Latinské Ameriky aj.),
- poskytuje jen úkony s přepravou související (celní služby, zajištění dokumentů k přepravě),
- nevystavuje nákladní listy.

Všeobecně lze říci, že zasílatel disponuje často detailnějšími a odbornějšími informacemi o podmínkách přepravy, celních řízeních, veterinárních předpisech apod. – specializuje se na provádění určitých přeprav, popř. na určité destinace (přepravy do Asie, Severní Ameriky), nebo na přepravy určitého druhu zboží – ovoce, zeleniny, chemikálií, krmiv aj. Na rozdíl od dopravce tak zasílatel například zná podmínky pro použití konkrétního obalového materiálu zásilek směřujících do Spojených států, kritickou ústní rychlost softwarových zbraní – hraček při jejich

průvozu jednotlivými evropskými zeměmi, podmínky pro přepravu japonského zboží po havárii v jaderné elektrárně Fukušima apod. Silniční dopravce či letecký dopravce takovými znalostmi obvykle neopývá, jeho odpovědností je pouze přepravit zásilku z určitého místa do jiného místa, odborné podmínky pro tuto přepravu musí znát buď sám odesílatel, nebo zasílatel, jehož odesílatel k obstarání přepravy využije.

Pro rozlišení zasílatele od dopravce je vždy rozhodující skutečný obsah převzatého závazku, tedy to, k čemu se zasílatel nebo dopravce svému smluvnímu partnerovi skutečně zavázal.

II. TYPICKÁ POCHYBENÍ V ČINNOSTI DOPRAVCE A ZASÍLATELE

K typickým chybám v činnosti dopravce při provádění přepravy samotné, za něž dopravce nese (plnou) odpovědnost, tak patří například promrznutí zásilky, nekontroluje-li dopravce její teplotu, ponechání zásilky bez dozoru a její odcizení, způsobení havárie, porucha dopravního prostředku, poškození zásilky při přepravě pod nízkým viaduktem, použití chybných karnetů TIR nevhodných k přepravě určitého zboží, použití vozidla bez plachet k přepravě zboží vyžadujícího ochranu před povětrnostními podmínkami bez souhlasu odesílatele a další.

Naopak typickými chybami v činnosti zasílatele jsou např. obstarání přepravy na jiný než sjednaný čas, na jiné než sjednané místo (do Frankfurtu nad Mohanem namísto do Frankfurtu nad Odrou), obstarání nevhodného prostředku (běžného typu vozidla namísto izolované nástavby), sjednání přepravy s takzvaným falešným dopravcem (tedy dopravcem, jehož identitu nelze následně zjistit).

Z uvedeného je zřejmé, že běžnými důsledky vadné činnosti dopravce je škoda na zásilce. Naopak, vadná činnost zasílatele spočívá v pochybení při obstarání takových přeprav, aniž by muselo nutně dojít ke škodě na zásilce samotné, byť ani tu nelze vyloučit.

III. MOŽNÉ PŘÍPADY „ZMĚNY“ ZASÍLATELE V DOPRAVCE DLE ČESKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Ačkoli česká právní úprava přepravy a zasílatelství není natolik podrobná jako v Rakousku či v Německu, přesto lze vysledovat případy, kdy se zasílatel „změní“ v dopravce, tedy převezme odpovědnost dopravce přesto, že nesplňuje znaky dopravce, tak jak byly uvedeny výše. Je přitom nerozhodné, zda v daném případě zasílatel disponuje vlastními dopravními prostředky, popř. je na odpovědnost dopravce pojištěn.